

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

AntiLutherus Judoci Clichtouei Neoportuensis. Doctoris Theologi, Academiae Parrhisie[n]sis

Clicthove, Josse

[Köln], 1525

VD16 C 4189

Sacrame[n]tu[m] altaris, in missa s[e]c[un]d[u]m ritu[m] eccl[es]iæ
oblatu[m], uere esse & dici debere sacrificium nouæ legis, contra Lutheri
sententiam. X

urn:nbn:de:hbz:466:1-36183

potis cõditioni accõmodis: uiuere sinēda. Verũ id unũ hic Luthe-
ro obiectãdũ est: q̃ cũ cõtendat, nunc mores & statũ eccl̃iæ primi-
tiuæ seruari ab omnib⁹ debere: ipse tñ cũ suis asseclis, eundẽ mini-
me obseruat aut sequit̃. Tunc etenim quotidiana fiebat sacre eu-
charistię cõmunitate, apõstolicę uitæ sectatores. Deniq; ad uincula,
carceres, flagella, & demũ mortẽ pro Christo perferendã: erãt pro-
pitissimi. quẽadmodũ liber actũ apõstolicorũ plane testat̃. Hęc
tamen: nequaquã opere adimplet Luther⁹ cũ suis. Improbū igitur
est doctor: qui id faciundum docet, quod ipse non facit.

¶ Sacramentũ altaris, in missa secundũ ritũ eccl̃iæ
oblatũ: uere esse & dici debere sacrificiũ nouæ
legis cõtra Lutheri sententiã. Cap. X.

Voniã aut̃ non modo celebrationẽ missæ priua-
tæ sustollit Luther⁹: sed ad maioris impietatis stu-
diũ progrediẽs, inficiat̃ missam quãlibet (siue priua-
ta sit siue publica) eẽ sacrificiũ, in posteriore tertij
dicti sui ante citati particula; certe refellenda est in
præsentiã & hęc improba absurditas, scripturæq; sacre & sancto-
rũ patrũ testimonijs, necnon rationibus inde petitis demonstnan-
dum: sacrosanctã eucharistiã quæ in missæ mysterio quotidie con-
secrat̃, uerẽ eẽ sacrificiũ, eoq; nomine ipsam appellari debere. ¶ Et
primo quidẽ. Nã ab ipso mudi exordio in lege naturæ, dei ueri cul-
tores sua habuerunt sacrificia: quibus deũ honorarunt, eaq; tẽpe-
state uiuentes sancti patres Abel, Noe, Abrahã, Isaac, & Iacob: ob-
tulisse legunt̃ hostias deo, quẽadmodũ diuinit⁹ erant edocti. In no-
ua igit̃ lege, splendore rutilo lucis euangelicæ clarius emicante as-
signandũ est & suũ sacrificiũ. cũ non possit eẽ lex perfecta, omni-
noq; cõpleta: quæ nullã habeat ad diuini cultus obsequiũ determi-
natã oblationẽ. Alioqui perfectius quiddã in lege illa primæua &
adhuc rudi cõperies: q̃ in euãgelica, qd̃ eẽ absõnũ. Sed quã in noua
lege dederis hostiã, per totũ illius decursum offerendã: nisi sacro-
sanctam eucharistiã, in missæ celebratione consecrari solitã? Est i-
git̃ hęc ipsa: uere sacrificiũ. ¶ Secunda, ad idẽ ostendendũ propo-
sitũ: ratio. Lex Mosãica, multiformia habuit sacrificiorum genera:

x 3 illi

I.
Gene. 3.
Gene. 8.
Gene. 22.
Gene. 26.
Gene. 35.

II.

LIBER SECVNDVS

illi peculiaria, quæ tandiu firmū habuerunt suæ obseruationis ro-
bur: quæ diu lex illa in suo permanſit uigore. Illi igitur succedens lex
euangelica: haudquaquam credi debet esse exors sacrificij, ab illius in-
itio frequetati: & semper frequetandi, dū legis ipsius uis & authora-
mētū permiserit. Alias dignior esset & augustior lex illa umbra-
tica & figuralis, quantū ad sacrificij proprij rationē: quæ euangelica, si
nullū hæc haberet sacrificiū: quod sibi æqua duratiōis mēſura co-
extenderet & coaptaret, secundū oblationis usum. At nulla assi-
gnari queat oblatio in lege euangelica, illi propria & peculiaris: quæ
eucharistia sancta, quæ in missæ officio consecrat. Ea nēpe ut uni-
ca noui testamenti, singularisq; hostia: totā illā uetere hostiarum mul-
tiformitatē sua ambit uirtute, circūplectit, & admiranda dignitate
transcendit. Est igit ipsa sacrosancta eucharistia, in excellentissimo
III. missæ mysterio cōsecrata, sacrificiū: & ita uere denominat. ¶ Ter-
tia rō. Sicut cuiq; legi suū est sacerdotiū: ita & cuiq; sacerdotiū suū
sacrificiū. ut hæc tria: lex, sacerdotiū, sacrificiū: mutuā ad inuicē in
quaq; lege habitudinē sortiant atq; proportionē, æquaq; duratiōe
extendantur: nec unū eorū, sine cæteris inueniri queat. In noua au-
tem lege habet sacerdotiū speciale, utpote Christi: qui est consti-
tutus à deo patre sacerdos in æternū. Est igit & aliquod sacrificiū
Psalmo 109. illi sacerdotio respondens: cuius oblationis ritus & usus tandiu per-
duret, quæ diu lex ipsa noua & sacerdotiū eius protēditur. Huiusmo-
di autem sacrificium sacerdotio euangelico peculiare, non est sola
Ephē. 5. immolatio Christi in cruce pro nostra salute: quando semetipsum
tradidit pro nobis oblationem & hostiam deo in odorē suauitatis.
Nam illa, semel tantum est facta: neq; iterabitur unquam. quandoqui-
dem Romanos 6. Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur: mors illi ul-
tra non dominabitur. Fuit & illa oblatio, facta omnino in nouæ le-
gis exordio: & necdum inchoata ad omnes legis euangelicæ annū-
ciatione. Sacrificium autem, legi alicui & sacerdotio respondens:
per totum temporis illius legis decursum debet frequentari, atq; in
usu haberi. Reliquum est igitur, ut sanctissimū eucharistiæ sacra-
mentū in missa oblatū: sit unicū illud & uerū sacrificiū, Christi sa-
cerdotio adaptatum, & nouæ legi accommodatum. Alioqui imper-
fectissima esset lex nostra, & maxime ignobile Christi sacerdotiū:
ut quod præter cæterarū legum morem nullum, haberet sibi pro-
prium

priū ac singulare sacrificiū. cū tamen nec ethnicorū nec barbarorū unq̄ repertæ sint leges aliqua: quæ non habuerint sua sacrificia à suis sacerdotibus offerri solita. Quod si id in superstitione gentiliū tantopere est obseruatū: quā ad diuini cultus rationē admodū pertinere censebatur, non fuisse inquam legē ullā sine sacerdotio, nec sacerdotiū sine sacrificio, et usu fere quotidiano sacrificij: quid existimādum est obseruari debere in uera religione Christiana? Nōne & hic, nouæ legis sacerdotio assignandū est & suū sacrificium: cuius habeat frequēs usus atq; quidianus, quoad duret & ipsa lex & eius sacerdotium? ¶ **Quarta.** In psalmo Chrūs perhibetur esse sacerdos in æternū: secundū ordinē Melchisedech, qui cū esset sacerdos dei altissimi: obtulit deo in gratiarū actionem pro uictoria Abrahæ concessa, panē & uinū in sacrificiū. Fuitq; illa oblatio Melchisedech: figura oblationis à Christo summo sacerdote instituentæ, sicut & sacerdotiū Melchisedech: typus fuit & figura sacerdotij Christi. At uero Chrūs in cruce seipsum sub panis & uini nō obtulit specie: sed sacratissimū corpus suū sub corporali ac uisibili omniumq; oculis conspicua forma, clauis confixum, spinarum aculeis sauciū, & sanguinolentis plagis uulneratum, Sanguinem etiā suū tunc effudit in preciū nostræ redemptionis, sub uera ac nuda sanguinis forma: nō adoperta aliquo uelamine. Quare in ipsa cruce & acerbissimæ suæ passionis hora, oblationē deo patri non fecit secundum ordinē & ritum Melchisedech, sed paulo ante instituerat eam in nouissima cœna: ab apostolis & eorū posteris frequentandā usq; ad consummationē seculi, quando sanctissimū suum corpus uelamento panis obtectū & sanguinem preciosum specie uini obuelatū: discipulis suis tradidit, utq; deinceps id peragerēt in sui memoriā mysteriū: illis mandauit. Est itaq; in ipsa missæ celebratione, immolatio corporis & sanguinis dñici sub forma panis & uini: ueq; sacrificiū & propriū sacerdotij ipsius Christi secundū ordinē Melchisedech, quo ipse per ministros ecclīæ quōdie offert deo patri: in expiationē peccatorū nostrorū. Quod si quis pertinaci⁹ abnegauerit: ut etiā Christū esse sacerdotē secundū ordinē Melchisedech, inficiet, necesse est, cum illius sacerdotij secundū ritū Melchisedech, nullū posset assignare sacrificiū qd̄ frequenter in ecclīa catholica. Illud autē negare: quid aliud est, q̄ deū facere mendacē?

¶ Quinta

III.
Psalm. 109.
Gene. 14.

LIBER SECVNDVS

- V. ¶ Quinta ratio. In lege Mosaica p̄ter agnū paschalē qui quotā-
 nis in festo paschæ immolabatur: erat inter cætera oblationū ge-
 nera & iuge sacrificiū, quo quotidie immolabatur agnus unus ma-
 ne & alter uesperis: secundū diuinā cōstitutionē, ita in libro **Nume-
 Exo. 12.** ri explicatā. Hæc sunt sacrificia quæ offerre debetis. Agnos an-
 niculos immaculatos duos, quotidie in holocaustum sempiternū:
 unum offeretis mane, & alterū ad uesperū. Holocaustū iuge est,
 quod obtulistis in mōte Sinai: in odorē suauissimū incensi domini.
Numeri. 28 Hæc ibi. In libro etiam Exodi, cap. uicesimo nono: eiusdē iugis sa-
 crificij fit mētio. Agnus autē ille, in phasē Iudæorū semel tantū
 singulis annis oblatus: Christi oblationē in cruce factā semel in so-
 lenitate paschali, repræsentabat. per quā libertati sumus à princi-
 pis tenebrarū imperio: ut populus Israëliticus p̄ agni typici immo-
 lationē ereptus fuerat à dura seruitute Pharaonis. Iuge uero illud
 antiquæ legis sacrificiū, quotidie offerri solitū: quid obsecro figu-
 rabat; an putandū est, inanem fuisse illam obseruationem: & nulli
 us omnino ueritatis significatiuam? Nullus plane id sentiret: cum
 necesse sit figurā omnē alicui respondere rei figuratæ. Neq; quo-
 tidiana illa duorū agnorū immolatio, oblationem Christi semel in
 cruce faciendā referebat: quoniā hæc, semel tantū erat exhibēda,
 & non quotidiano usu. Quinimmo si omnia legis euāgelicæ my-
 steria, in uolucris antiquarū figurarū designata, p̄currere uolueri-
 mus: nihil plane assignare poterimus aliud cōgruenti, quod per il-
 lum iugis sacrificij ritū significari dicatur: quā quotidianam im-
 molationē panis uiuifici & calicis benedictionis in missæ celebra-
 tione. Vt igitur aptum habeat responsum ueritas ad figuram, &
 exemplar ad imaginem: huiusmodi, sanctæ eucharistiæ in officio
 missæ consecratio & oblatio, reuera est sacrificium, & ueriore qui
 V I dē ratione: quā cuiusuis hostiæ antiquæ legis immolatio. ¶ Sexta.
 Dominus deus per Malachiam prophetā, nouæ legis tempus &
 gratiā adaperiēs: se reprobaturū perhibet ueteris legis hostias, gra-
 tiamq; habiturum oblationem unam mundā, quæ in omni natio-
 ne illi offeratur: cum ait. Nō est mihi uoluntas in uobis, dicit dñs
Mala. 1. exercituum: & munus non suscipiam de manu uestra. Ab ortu e-
 nim solis usq; ad occasum, magnum est nomen meum in gentibus:
 & in omni loco sacrificatur & offertur mihi oblatio munda. Vbi
 secundū

secundū expositores dicti loci prophetici, per oblationē mūdā in
 omni loco offerendā: intelligit sanctissimū eucharistiæ sacramen-
 tū, omni mūditiā atq; puritate plenissimū. qd in omni terrarū pla-
 ga immolandū in ipso missæ officio: prophetæ oraculo præcūia-
 tur. Est igitur huiusmodi sacramentū, secundū ecclesiæ ritum cō-
 secratū: haud dubie sacrificium. ¶ Septima ratio. Qui inficiantur VII.
 sanctam eucharistiam rite in missa cōsecratā esse sacrificiū: dicāt
 uelim, quod ponunt esse sacrificiū nouæ legis propriū & peculia-
 re. Nō enim recte dixerint: nullum tale in lege euangelica esse sa-
 crificiū. quoniā eo dicto, & legem Christi sustollerent & eius sacer-
 dotiū: quorū neutrum (ut ante dictū est) sine sacrificio subsistere po-
 test. Neq; itidem uere dixerint, castigationē corporis aut oratio-
 nē uel eleemosynā, aut bonam quācunq; operationē: esse speciale
 nouæ legis sacrificiū. Quoniā ad ea bona opera facienda, non mi-
 nus obstringebant ante Christi in carnē aduentū obseruatores
 ueteris legis: q̄ nunc obligētur nouæ legis cultores. Quare quodq;
 eorū non potius dici debet euangelicæ legis sacrificiū: q̄ Mosaicæ.
 Insuper & laici & mulieres obligantur æqua cōstructione ad mor-
 tificationē carnis, orationē, paupeꝝ subleuationē, & reliq; iustitię
 opa: atq; sacerdotes & uiri ecclesiastici. Nihil igit eorū, tale est sacri-
 ficiū: quod debeat p̄ solos sacerdotes euāgelicæ cōstitutionis pecu-
 liariter offerri, distinctū à Mosaicis ritus hostiis, quale tamē sacristi-
 cium: in p̄sentia quærit. Et cū p̄ singula quis discusserit bonorum
 operum & hostiarū genera, nullum tandem inueniet nouæ legis
 singulare & unicū sacrificiū: quā oblationē panis sancti & calicis sa-
 lutaris, in missa fieri solitam. Est igitur sancta illa immolatio, uerū
 sacrificiū: & huiusmodi nomine honoranda. ut lex euangelica si-
 cut ab antiqui ritus lege est diuersa: ita quoq; diuersum ab eius ui-
 ctimis habeat sacrificium.

¶ Ecclesiæ sanctæ autoritate, & scriptorū ecclesiasticorū
 testimonio cōprobari: missam esse sacrificiū. Cap. XI.

T ne solis agatur rationibus res proposita. sed & so-
 lida atq; irrefragabili autoritate: nūc reliquum est
 eā fulcire & totius ecclesiæ & sanctorū patrū sentē-
 tiis, quas nec aduersarij queāt refellere. ¶ Seruata VIII.
 itaq; ordinis ad supra politas ratiōes denomiatiōe,

y p̄ maiore